

LA CARPETA D'APRENTATGE

Una eina per avaluar per competències

Una avaluació que pretén ser formativa i identificar el grau d'assoliment competencial de l'alumne no té massa sentit que es fonamenti en un examen final, ni dedicar uns determinats dies a fer "proves d'avaluació". Més aviat, cal avaluar en moments diferents i a partir d'activitats d'aprenentatge ben diverses, que poden quedar recollides en una carpeta d'aprenentatge. Moltes vegades les proves tradicionals es dissenyen per fer evident què és el que l'alumne no sap; en canvi, amb l'ús de la carpeta d'aprenentatge, podem donar-li la volta i fer evident **què és el que sap l'alumne**, quins són realment els aprenentatges significatius realitzats (aquells que es mantenen al llarg dels anys, o als quals es pot accedir de nou sense necessitat de refer tot el procés d'ensenyament).

A més, amb l'ús de la carpeta d'aprenentatge, si els objectius i els criteris d'avaluació estan definits i compartits, podem contrastar el que l'alumne diu que ha après i el que pensàvem que aprendria. D'aquesta manera, també podem autoavaluar-nos per millorar la nostra tasca docent.

1. Què és la carpeta d'aprenentatge?

La carpeta d'aprenentatge és un instrument que facilita a l'alumne fer evident el que ha après i com ho ha après al llarg d'un període de temps (una setmana, una unitat didàctica o projecte, un trimestre, un curs...) per mitjà del recull raonat d'evidències. **La finalitat és que l'alumne aprengui, no que aprengui a fer carpetes d'aprenentatge.**

No hi ha un format ni una estructura única per a la carpeta d'aprenentatge, ja que es pot adequar al contingut del tema objecte d'estudi i a les característiques i les capacitats de l'alumnat i dels docents. Fins i tot, diríem que és convenient variar la seva estructura per evitar la rutina. Segons els objectius i els recursos disponibles, pot preferir-se un format digital (usant eines del tipus "blog" o pàgines web, per exemple) o un format convencional (amb uns materials "físics"), o bé una combinació de formats. També hi ha altres experiències semblants a la carpeta d'aprenentatge, com els "diaris" o les "converses" orientats cap a la reflexió sobre els aprenentatges.

2. Per a què serveix?

La carpeta d'aprenentatge permet recollir les diferents activitats que fa l'alumnat al llarg de l'aprenentatge d'un tema, els seus objectius i les reflexions sobre el que encara no sap prou bé, què farà per revisar els errors i què va millorant a mesura que avança en el coneixement. Pot incloure també els resultats de les activitats d'avaluació amb finalitat qualificadora i qualsevol altra evidència de l'aprenentatge i, a partir de totes les dades recollides, es pot deduir la qualificació final que acredita els aprenentatges, que té la qualitat de ser molt transparent per a l'alumnat.

3. Què es pot incloure en una carpeta d'aprenentatge?

El contingut pot ser qualsevol producció realitzada, individualment o en petit grup, acompanyada d'una reflexió personal que ajudi l'alumne a autoregular-se com, per exemple, "què no sabia" i "què he après". És idoni que inclogui la visió inicial dels objectius del treball a realitzar, bases d'orientació que explicitin l'anticipació de l'acció (què caldrà fer o pensar per realitzar un determinat tipus de tasques), mapes conceptuals que organitzin les relacions entre els principals conceptes, i contractes o altres instruments que explicitin la representació que es fa l'alumne dels criteris d'avaluació.

Pot incloure també els esborranys i les versions finals d'un treball, per evidenciar els canvis i millores, i fer referència a descobriments, preocupacions, recursos utilitzats, bibliografia consultada, imatges, coavaluacions..., és a dir, tot allò que pugui constituir una "biografia" del treball realitzat i que permeti a l'aprenent veure la pròpia evolució. També és normal que inclogui una activitat d'avaluació final i l'autoreflexió sobre els resultats. S'incidirà especialment en demanar a l'alumnat que reconegui què ha après, quines dificultats té i com les pot superar.

Els continguts de la carpeta es poden pactar entre professorat i alumnat. És convenient que cada alumne pugui seleccionar els treballs que inclourà a la carpeta (o almenys una part) i que cregui que reflecteixen bé el que està aprenent o ha après. Un element imprescindible d'aquesta carpeta seran les reflexions, escrites o verbals, en què l'alumne pugui justificar per què ha escollit aquells materials i no uns altres. Això és el que fa diferent la seva carpeta de la d'un altre.

4. Què són les evidències d'aprenentatge?

Les evidències d'aprenentatge són qualsevol producte que mostri el que ha après un alumne i com ho ha après. Poden ser activitats resoltes i productes finals, però també tot allò que formi part del procés d'elaboració i reflexió: un full amb anotacions, un esquema, un dibuix, un mapa conceptual, una prova revisada, una imatge, un esborrany, un diari, una maqueta, un full d'autoavaluació o de coavaluació, una base d'orientació, una rúbrica, un KPSI...

5. Una manera senzilla de començar: el pas de l'àlbum o dossier a la realització d'una carpeta d'aprenentatge (vegeu, també, [aquest full d'indicadors](#))

Una manera senzilla de començar a fer una pràctica sobre la carpeta d'aprenentatge és reflexionar sobre els reculls d'activitats que fem habitualment com, per exemple, els àlbums o els dossiers, la majoria dels quals solen ser una simple recopilació de materials (treballs, apunts, resums, deures...), ordenats "cronològicament". Malgrat les bones intencions, si els ho preguntem als alumnes, no sempre els són prou útils per prendre consciència del seu aprenentatge. Per què, doncs, no comencem per transformar els àlbums, reculls o dossiers que ja fem en alguna cosa més semblant a les carpetes d'aprenentatge, és a dir, fer-los més formatius: **ser capaços de passar del recull de treballs al recull d'aprenentatges, sense perdre mai de vista el protagonisme de l'aprenent.**

Algunes propostes per fer aquest canvi podrien ser **fer que l'alumne/a**:

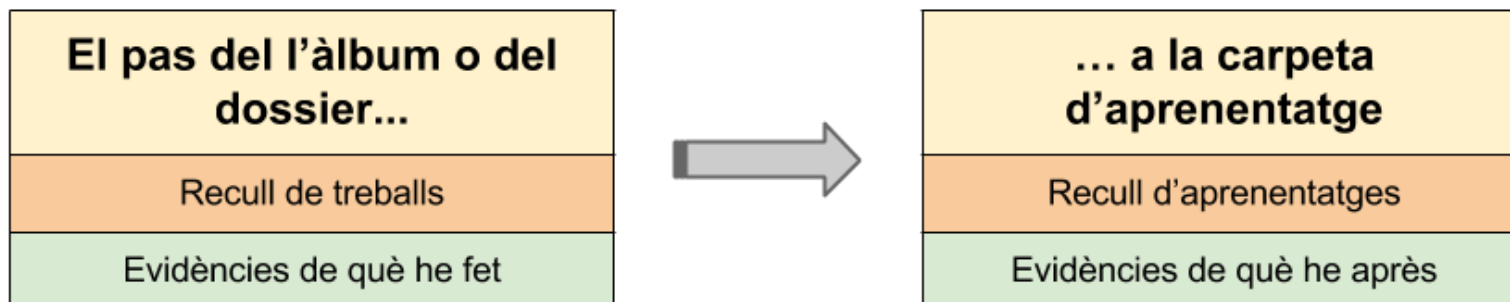
- **Esculli quins materials inclou.** La pregunta clau que li fem és: “De tot el que has fet, què és el que t’ha servit més per aprendre?”. A la presentació inicial de la carpeta hauria de justificar per què ha escollit alguns d’aquests documents (no cal fer-ho de tots).
- **Decideixi l’organització dels materials que presenta:** “Com organitzaries els materials de la carpeta de manera que tinguin sentit?” L’alumne, segons el grau d’autonomia, podria organitzar a la seva manera els apartats i posar un títol a cada apartat. Algunes propostes de títols poden ser: “tot el que ja sabia”, “el que més m’ha agradat”, “el que em servirà per al futur”, “el que he fet millor”, “el que no havia fet bé però després vaig millorar”...
- **Pugui incloure materials nous:** “Quines coses has trobat pel teu compte que t’han estat útils per aprendre?”. L’alumne hauria d’indicar on ho ha trobat i per què li ha estat útil.
- **Pugui incloure produccions inicials i les millorades:** “Com saps que has millorat?” L’alumne pot presentar els esborranys i els productes finals d’aquelles activitats proposades que ha millorat, ja sigui amb la pròpia revisió o amb les aportacions dels companys i dels mestres.
- **Inclou els instruments que ha fet servir per planificar-se i organitzar-se la feina** (tipus esquemes, resums, bases d’orientació, etc) de manera individual o col·lectiva: “Quins materials t’han ajudat a planificar i organitzar-te la feina? per què?”
- **Presenti i justifiqui la seva carpeta a d’altres** companys (fent una dinàmica de petits grups) i/o al mestre i les famílies: “A partir del teu dossier, com explicaries als altres el que has après i el que pots millorar?”
- Etc.

A partir de la introducció d’aquests primers canvis, es pot anar aprofundint en l’eina, sense perdre mai de vista que la finalitat és que sigui útil per a l’aprenent i que permeti al docent tenir una imatge més real dels aprenentatges que està adquirint l’alumne. A l’inici, els alumnes poden necessitar més pautes, però progressivament guanyaran autonomia.

6. Com s’avaluen els aprenentatges?

Com hem dit, la carpeta d’aprenentatge és una eina d’avaluació formativa, però també pot servir per a l’avaluació qualificadora, és a dir, per comprovar el nivell d’assoliment dels aprenentatges competencials. En aquest sentit, és important compartir amb els alumnes quines evidències d’aprenentatge recollides a la carpeta serviran per a l’avaluació (segurament no totes són igual de rellevants) i quins són els resultats esperables (nivells de qualitat) en l’adquisició de les competències.

Tot i que, com s’ha dit, la finalitat principal és aprendre (i no aprendre a fer carpetes), també pot ser interessant disposar d’una [rúbrica](#) que permeti valorar la qualitat i el grau de completesa de la carpeta i que, alhora, pugui servir de guia per als alumnes.

L'alumne protagonista del seu aprenentatge

Fer que l'alumne...	Preguntes clau
Esculli quins materials inclou	De tot el que has fet, què és el que t'ha servit més per aprendre?
Decideixi l'organització dels materials que presenta	Com organitzaries els materials de la carpeta de manera que tinguin sentit?
Pugui incloure materials nous	Quines coses has trobat pel teu compte que t'han estat útils per aprendre?
Pugui incloure produccions inicials i les millorades	Com saps que has millorat?
Inclougi els instruments que ha fet servir per planificar-se i organitzar-se la feina	Quins materials t'han ajudat a planificar i organitzar-te la feina? per què?
Presenti i justifiqui la seva carpeta a d'altres	A partir del teu dossier, com explicaries als altres el que has après i el que pots millorar?